

ТИМЧАСОВЕ ПОЛОЖЕННЯ

про заходи щодо недопущення академічного плагіату в ТНТУ ім.І.Пулюя

1. Загальна частина

Тимчасове положення Про заходи щодо недопущення академічного плагіату в ТНТУ ім.І.Пулюя (далі – положення) розроблено відповідно до Законів України «Про вищу освіту» та «Про авторське право і суміжні права», Цивільного кодексу України та Статуту Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя (далі – університету) з метою запобігання плагіату в наукових та навчальних працях науково-педагогічних працівників університету, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня та студентів.

Це Положення має на меті підвищення якості навчання, розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації та формування звички до сумлінного дотримання вимог наукової етики, активізацію самостійності та індивідуальності при створенні авторського твору та підвищення відповідальності з боку науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня, студентів усіх форм навчання за порушення загальноприйнятих правил.

Положення спрямоване на формування академічної етики та поваги до інтелектуальних надбань і покликане сприяти впровадженню практики належного цитування через визначення поняття та форм плагіату, методів запобігання його поширенню, процедури розгляду та фіксування фактів плагіату, а також формалізації можливих наслідків його вчинення у межах університету.

Положення є складовим елементом системи забезпечення університетом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка передбачає забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату у наукових працях працівників вищих навчальних закладів і здобувачів вищої освіти.

Університет здійснює заходи із запобігання академічному плагіату - оприлюдненню (частково або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження та/або відтворенню опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання згідно п. 6.9. Закону про вищу освіту

2. Поняття плагіату і його форм

У даному положенні використовуються терміни у наступних значеннях.

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору (ст. 50 ЗУ «Про авторське право і суміжні права»).

Плагіат академічний – навмисне відтворення викладачем, докторантом, аспірантом або студентом у письмовій або електронній формі чужого твору, опублікованого на паперовому або офіційно оприлюдненого на електронному носії, повністю або частково, під своїм іменем без посилання на автора.

Автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційному web-сайті університету (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, автореферат і рукопис дисертації (дисертаційна робота), магістерська чи бакалаврська робота, курсова робота чи проект, реферат, есе, контрольна робота тощо).

Цитата – порівняно короткий уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого опублікованого (оприлюдненого на офіційному web-сайті) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілішими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Різновиди плагіату:

1) копіювання та оприлюднення виконаної іншим автором роботи як своєї;
2) дослівне копіювання фрагментів тексту (від фрази до набору речень) чужої роботи у свою без належного оформлення цитування;

3) внесення незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів в них тощо) та без належного оформлення цитування;

4) парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту. Сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних оборотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет).

Неприпустимою є також компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

3. Заходи щодо попередження плагіату у навчальному процесі та наукових публікаціях

3.1. Профілактика плагіату (компіляції) у навчальному процесі здійснюється шляхом:

- формування, видання та розповсюдження методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах матеріали;

- запровадження в рамках дисциплін «Ділова українська мова», «Введення в спеціальність» та «Основи наукових досліджень» на першому році навчання бакалаврату та магістерських програм занять із вивчення вимог до написання письмових робіт та акценту на принципі самостійності роботи над письмовими завданнями різних видів, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань;

- формування завдань для написання контрольних та курсових робіт з використанням творчих підходів, що сприяють розвитку самостійного підходу студента до їх виконання;

• ознайомлення студентів та працівників із цим положенням через офіційний web-сайт університету.

3.2. Перед перевіркою і допуском до доповіді чи захисту студентських навчальних робіт (рефератів, курсових та дипломних проектів і робіт) викладач (керівник) чи служба нормоконтролю попередньо перевіряє оригінальність електронних версій текстових документів (пояснювальних записок) цих робіт із встановленням частки оригінального тексту з використанням інтегрованого сервісу перевірки вмісту скриньок для завдань файлообмінника системи електронного навчання ATutor (<http://dl.tntu.edu.ua/>) відповідного електронного навчального курсу.

Рекомендовані показники оригінальності навчальних робіт такі:

- понад 80% текст вважається оригінальним;
- від 60 до 80% оригінальність задовільна, слід пересвідчитись у наявності посилань на першоджерела для цитованих фрагментів;
- від 40 до 60% матеріал приймається але його слід доопрацювати й перевірити на наявність посилань на першоджерела для цитованих фрагментів;
- менше 40% матеріал до розгляду не приймається.

3.3. Профілактика плагіату в наукових публікаціях полягає в інформуванні молодих науковців про правила наукової етики та підвищення відповідальності наукових керівників за дотриманням норм належного цитування аспірантами та здобувачами, а також, у проведенні самостійної перевірки авторами своїх робіт, які вони подають до опублікування, на оригінальність із використанням відповідних програмно-технічних засобів.

3.4. Перед прийняттям наукових та методичних праць (тез доповідей, статей, монографій, посібників тощо) до розгляду на предмет публікації вченими секретарями (відповідних рад, видань чи конференцій) проводиться попередня перевірка оригінальності текстів із використанням веб-сервісу «Антиплагіат» (<http://dl.tntu.edu.ua/ap/>) із визначенням відсоткового показника оригінальності.

Рекомендовані показники оригінальності наукових робіт такі:

- понад 90% текст вважається оригінальним;
- від 80 до 90% оригінальність задовільна, слід пересвідчитись у наявності посилань для цитованих фрагментів;
- від 60 до 80% матеріал може бути прийнятий до розгляду після доопрацювання та перевірки наявності посилань для цитованих фрагментів;
- менше 60% матеріал до розгляду не приймається.

•

4. Порядок розгляду факту плагіату та застосування стягнень

4.1. Виявлення факту академічного плагіату (копіляції) у творах можливе на етапі представлення вченому секретареві, в редакційну колегію або для розгляду на засіданні вченої ради з метою рекомендації до друку – для наукових робіт (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт тощо); на етапі розгляду на засіданні кафедри творів викладачів, що вимагають ухвалення кафедри; на етапі подання на перевірку викладачеві студентських робіт різного виду (стаття, тези, препринт, магістерська чи бакалаврська робота, курсова робота чи проект, реферат, есе тощо).

4.1.1. Встановлення факту низького відсотка оригінальності матеріалів наукових публікацій, що подаються вченому секретарю чи редакційній колегії видання може бути підставою для відмови у прийнятті матеріалів до розгляду або відправлення матеріалів на доопрацювання.

4.1.2. Особа, яка виявила академічний плагіат (компіляцію) у вже опублікованих творах, що є науковими роботами (монографія, підручник, навчальний посібник, стаття, тези, препринт, дисертація), службовою запискою повідомляє про це проректора з наукової роботи.

4.1.3. Викладач, який виявив низький відсоток оригінальності у творах студента (стаття, тези, препринт, магістерська чи бакалаврська робота, курсова робота чи проект, реферат, есе тощо) попереджає про це автора і виносить рішення про недопуск до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або про видачу нового варіанта завдання, а у разі незгоди автора – інформує службовою запискою декана факультету, на якому навчається студент.

4.2. Факт академічного плагіату (компіляції) у творах студентів може бути встановлений комісією, створеною розпорядженням декана; у творах науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня – комісією, створеною наказом ректора за поданням проректора з наукової роботи.

4.3. Встановлення фактів плагіату (компіляцій) в уже опублікованих творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня є підставою для заборони автору включати такі твори у перелік своїх науково-методичних публікацій та офіційного вибачення перед авторами публікацій, матеріали яких незаконно використовувались.

5. Розгляду факту академічного плагіату та застосування стягнень в підготовлених та поданих до захисту дисертаціях (наукових доповідях).

5.1. Виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня, скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома.

5.2. Відповідальними за відсутність плагіату у дисертаційних дослідженнях аспірантів, що завершують аспірантуру, та здобувачів є аспірант (здобувач) та науковий керівник, який у звіті аспіранта констатує самостійність його роботи та відсутність запозичень, які можуть бути кваліфіковані, як академічний плагіат.

5.3. Відповідальність за відсутність академічного плагіату у дисертаційній роботі та матеріалах звіту докторантів, які виносяться на науково технічну раду та затверджуються вченою радою, несе докторант.

5.4. При розгляді завершених дисертаційних робіт на наукових семінарах університету, здобувач подає рецензентам результати перевірки дисертаційної роботи на запозичення, що завірені науковим керівником (консультантом), і рецензенти оцінюють виявлені запозичення на предмет академічного плагіату.

5.5. У висновку університету (установи, де виконувалась робота) вказується, що робота пройшла перевірку на запозичення, та оцінка відсутності академічного плагіату.

5.6. При подачі матеріалів, що подаються здобувачем наукового ступеня у спеціалізовану вчену раду, у відгуку наукового керівника (наукового консультанта) поряд з оцінкою здобувача та його роботи повинна міститись оцінка самостійності виконання дисертації та оцінка запозичень і висновки на предмет відсутності академічного плагіату.

5.7. У разі виявлення академічного плагіату (текстових запозичень, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів без посилання на джерело) у звітних матеріалах аспірантів та матеріалах дисертаційних робіт, що попередньо виносяться на наукові семінари на предмет їх відповідності вимогам, що ставляться до дисертацій, розгляд таких матеріалів призупиняється до повного усунення виявлених запозичень, а результати обговорення дисертації на семінарі подаються на розгляд науково-технічної ради.

5.8. За фактом виявлення академічного плагіату при підготовці здобувачів наукових ступенів науково-технічна рада робить їх аналіз та виносить свої рекомендації щодо усунення виявлених недоліків, в т.ч. щодо рівня наукового керівництва (консультування) здобувачами наукових ступенів, які враховуються вченою радою при затвердженні складу наукових керівників та консультантів.

5.9. При прийомі дисертацій в спеціалізовані ради університету, вчений секретар ради несе відповідальність за наявність в поданих матеріалах висновків щодо оцінки дисертації на запозичення із використанням веб-сервісу «Антиплагіат» (<http://dl.tntu.edu.ua/ap/>) чи інших ресурсів для перевірки на запозичення та передачу цих результатів членам комісії спеціалізованої вченої ради, які оцінюють дисертацію за результатами попереднього розгляду.

5.10. При підготовці відгуків на дисертації офіційні опоненти зобов'язані надати свій висновок щодо відсутності (наявності) академічного плагіату, про що попереджаються у листі –запрошені щодо опонування дисертації.

5.11. У разі виявлення академічного плагіату дисертація знімається з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

5.12. Голова вченої ради відповідає за зняття дисертації з розгляду при виявленні академічного плагіату на етапі розгляду у спеціалізованій раді, про що доповідає ректору університету та готує матеріали для зняття роботи з розгляду в спеціалізованій раді у відповідності Закону про вищу освіту.

5.13. Виявлення академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома

5.14. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у постійно діючій спеціалізованій вченій раді університету, науковий керівник (консультант), офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, та голова відповідної спеціалізованої вченої ради позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а вищий навчальний заклад (наукова установа) позбавляється акредитації відповідної постійно діючої спеціалізованої вченої ради та права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

5.15. Якщо дисертація (наукова доповідь), в якій виявлено академічний плагіат, була захищена у разовій спеціалізованій вченій раді університету,

науковий керівник, члени цієї ради та офіційні опоненти, які надали позитивні висновки про наукову роботу, позбавляються права брати участь у роботі спеціалізованих вчених рад строком на два роки, а вищий навчальний заклад (наукова установа) позбавляється права створювати разові спеціалізовані вчені ради строком на один рік.

5.16. Скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у разі виявлення академічного плагіату здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти за поданням Комітету з питань етики у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

6. Порядок подавання й розгляду апеляцій

6.1. У випадку незгоди з позицією завідувача кафедри (наукового керівника, вченого секретаря, викладача) щодо виявлення факту плагіату (копіляцій) у творі, автор має право у триденний термін з моменту виявлення подати письмову апеляційну заяву на ім'я ректора (для викладачів, докторантів, аспірантів, здобувачів) чи на ім'я декана свого факультету (для студентів).

6.2. Для розгляду апеляційних заяв студентів за розпорядженням декана створюється апеляційна комісія з повноваженнями на один навчальний рік із числа викладачів факультету у складі: голова комісії, члени комісії, секретар. Загальний склад не більше 5 осіб. Персональний склад членів апеляційної комісії факультету формується з найдосвідченіших та авторитетних викладачів кафедр факультету. Секретар комісії призначається із навчально-допоміжного персоналу.

6.3. Для розгляду апеляційної заяви викладача, докторанта, аспіранта, здобувача створюється апеляційна комісія із числа провідних фахівців університету відповідного профілю. Головою апеляційної комісії призначається проректор з наукової роботи.

Голова апеляційної комісії проводить засідання у тижневий термін з моменту виходу наказу ректора про створення апеляційної комісії. Про дату та час проведення засідання заявника попереджають у письмовій формі щонайменше за два робочі дні. Якщо заявник не з'являється на засідання апеляційної комісії, питання розглядаються за його відсутності.

У випадку необхідності отримання додаткової уточнюючої інформації засідання апеляційної комісії може проводитись у кілька етапів з розривом не більше трьох робочих днів.

6.4. Сумніви, що виникають у членів апеляційної комісії, трактуються на користь особи, твір якої розглядається апеляційною комісією.

6.5. За результатами засідання апеляційна комісія формує висновки, які підписує голова апеляційної комісії, її члени та заявник, зазначаючи: «З висновками апеляційної комісії погоджуюсь».

Висновки апеляційної комісії зберігаються протягом п'яти років:

стосовно академічного плагіату (копіляцій) у творах студентів – у відповідному деканаті;

стосовно академічного плагіату (копіляцій) у творах науково-педагогічних працівників, докторанта, аспіранта, здобувача – у науково-дослідній частині.

6.6. У випадку відсутності апеляційної заяви, апеляційна комісія може бути створена і проводити розгляд питань своєї компетенції на підставі ініціативи ректора, проректора, декана, завідувача кафедри, органу студентського самоврядування.

7. Прикінцеві положення

7.1. Положення набуває чинності з моменту затвердження його наказом ректора і діє протягом року.

7.2. На основі досвіду використання даного тимчасового положення протягом року розробляється постійне положення через внесення змін та доповнень до тимчасового і ухвалення та затвердження у встановленому порядку.

Проект вносить:

Директор ІДН
О.К. Шкодзінський
(підпис)

Погоджено:

Перший проректор (підпис) М.М. Митник

Проректор з науково-педагогічної роботи (підпис) С.Ф. Дячук

Проректор з наукової роботи (підпис) Р.М. Рогатинський

Вчений секретар (підпис) Г.М. Крамар

Організаційно-юридичний відділ (підпис) Н. Я. Стоцька